

Kozmikus szél

Beszélgetés Kodolányi Gyulával

(Kodolányi Judit felvétele)

– *Valamennyiünk életútjának kulcsát a gyerekkor rejti. Generációdznak van egy külön titka is. Ahogyan a XIX. század magyarságának arcát 1848–49 tükre mutatta, a XX. század második felében éltekét 1956, természetesen mindazzal, aminek a forradalom volt a középpontja. Akkor már gimnazista voltál, aki koránál fogva már nemcsak kivételesen érzékenyen reagál a világra, de nagyon sok mindent meg is ért belőle. Hogyan épült az életedbe ez a sorsfordító élmény?*

– Jellemző az egész alkatomra és életpályámra, hogy egyfelől mindig volt bennem valamilyen komolyság és szellemi koraérettség, másfelől mindig volt bennem valami megkésetttség; kivéve a házasságot. Érzékeltem a politikai valóságot, de a gyermek felfokozott fantáziájával és szorongásával, amelyre a kor elég okot adott. Amikor a Mindszenty-per folyt, én hat-hét éves voltam, és anyám, miközben hallgattuk a közvetítést a perről, nagytakarítás közben éppen kinyitott egy nagy ágyat. Én titokban rettegve kémleltem, hogy nincs-e egy kis rádióleadó elrejtve az ágyunkban, mint ahogy az „imperialista összeesküvőknél” volt az szokás. Mert apám „rádiós” volt, elektronikai mérnökként ő vezette a Magyar Rádió műsorszóró rendszerének újjáépítését és továbbfejlesztését a háború után. De azt is jól tudtam, hogy ízig-vérig „reakciós” ember. Rettegtem, mert apám állandóan és hangosan hallgatta a Szabad

Európát és a BBC-t. Máshol már elmondtam, hogy amikor a front közeledtek a nácik elrendelték a lakihegyi tartalék adó felrobbantását, kollégái segítségével ő rejtette el a Bakonyban, nagybátyám, Kodolányi János útmutatása szerint. Ezzel az újra összeszerelt adóval indult meg az országos rádióadás 1945-ben. Ő úgy csinálta végig aztán a többéves adóállomás-építési projektet, hogy a „Standard-kémper” nyomozása kapcsán egyszer vizsgálati fogságba került. Csak azért engedték ki hetek után, mert a mérnök kollégái, akik közt volt régi kommunista, azt mondták Gerő Ernőnek, aki akkor újjáépítési miniszter volt, de valójában a rendszer második legerősebb embere, hogy nem tudják végigvinni a munkát apám szakmai tudása nélkül. Úgyhogy a perkoncepcióból akkor őt, gondolom, kitörölték az ÁVÓ-n.

Szüleim világosan jelezték nekünk véleményüket a Rákosi-rendszerrel, apám egy-egy szavával, fintorával, anyám egy-egy legyintéssel. S persze hallottuk az utcán, pajtásaink közt a Rákosi-vicceket, rigmusokat. „Megnyertük a széncsatát, bezárták az iskolát.”

1956. október 23-ára térve: néhány osztálytársam, mint például Vasy Géza, tudta, hogy most valami nagyon fontos dolog fog történni, és elmentek az egyetemisták tüntetésére – én nem éltem annyira együtt a napi történésekkel. A forradalom során később is eredményesen tudtak visszatartani apá-

mék attól, hogy elmenjek megnézni a harcokat. Azért még így is majdnem lelőttek. Kas Iván barátom elevenítette föl nemrég, hogy a harcok szünetében elmentünk kenyérért egyszer hárman Angyal Jánossal, a későbbi parodistával, aki felettünk lakott a Kanizsai utca 35-ben. Úgy hírelt, hogy a Körtér közelében egy pékségben árusítanak kenyeret, és így elengedtek bennünket otthonról. Ahogy a Fadrusz utcából kifordultunk a Bartók Béla útra, hirtelen, mint a kavicsok, úgy pattogtak körülötünk a járdán a golyók. Ez volt az az idő, amikor az ávosok cirkáló autókából – mentőautókból is – rálőttek a kenyérért sorban álló emberekre. Föl sem fogtam, hogy meg is halhattam volna ott, alig tizenöt évesen. Volt pajtásom, aki a harcokban elesett.

A forradalom életem meghatározó élménye maradt: én is úgy éltem át, mint ahogyan a magyarok többsége, nagyon nagy reménykedéssel. Kisétáltunk szüleinkkel a Körtérre, amikor eljött az a néhány napnyi felszabadult, békés időszak, amikor a falak tele voltak röplappal, számtalan új újság jelent meg, és őrizetlen perselyekbe, nyitott kosa-